

tra hereticam suam, ut menti subditam faciant, quod nunquam fecisset, neque scripsisset Paulus, si deliramentum putasset (notent hoc Novantes nostri); gloriatur autem dicens: Castigo corpus meum, et in servitute redigo, ne, cum aliis predicaverim, ipse reprobus inveniar. Ergo qui non castigat corpus suum, et volunt predicare aliis, ipsi reprobi habentur. Quae istos Epicuros nova schola misit, qui voluptatem predicant, delicias suadeant? Dominus Jesus, volens nos adversus diaboli tentamenta fortiores reddere, certaturus jejunavit, ut sciremus quia aliter illecebras mali non possemus vincere. Qua causa Christus jejunaverit, hi astruant, nisi ut nobis exemplo esset ejus jejunium?

S. Gregorius, lib. XXX Moral., cap. xxvi: «Muros Jerusalem coquorum princeps (Nabuzardan) destruit, quia virtutes animae, dum non restringitur venter, perdit. Hinc est quod Paulus contra Jerusalem amentia desertanti vires coquorum principi (id est ventri) subtraheret, cum diceret: Castigo corpus meum, et servituti subicio. Unde praemisit: Sic pugno non quasi aerem verberans, quia, cum carnem restringimus, ipsi abstinentiae nostrae ictibus, non aerem, sed immundus spiritus verberamus; et cum hoc quod est intra nos subjicimus, extra positus adversarii pugnos damus. Hinc est quod, cum rex Babylonis succendi fornacem jubet, stuppa et picis ministrari congeriem praecipit, sed tamen abstinentes pueros hoc igne minime consumit: quia antiquus hostis, licet innumeras ciborum concupiscentias nostris obtutibus opponat, quibus libidinis ignis creseat, bonis tamen mentibus superni Spiritus gratia insibilat, ut a carnalis concupiscentiae aestibus illaesa perdurent.»

S. Basilius, hom. De Legendis Gentilium Libris: «Est, inquit, corpus castigandum, ac fere ejusdem instar cohibendum, et ab ipso adversus animam tumultus orientes, ratione veluti flagello compescendi, ne frantum voluptati omnino laxando, mens velut auriga ab equis contumacibus, et minime obtemperantibus, feratur ac rapiatur; ac inter caetera Pythagorae meminisse dicti oportet, qui videns quendam exercitationibus ac cibis laute appositoque sese curantem ac saginantem: Heus, inquit, miser, non desinis continuo duriores tibi carcerem preparare! Ideo et Platonem dicunt, cognito quod ex corpore est nocimento, Academiam Athenis loco pestilenti elegisse, ut nimiam corporis prosperitatem, veluti vitam palmitis luxuriantem amputaret. Ego vero bonam valetudinem quae in summo sit, ex medicis soepe audivi fallacem esse. Quando igitur ipsa corporis diligentia et corpori pariter et animae inutilis esse appareret, hanc sarcinam delinire, et illi famulari, manifesta fuerit insania. Si autem hoc contempnere studeamus, nihil aliud rerum humanarum facile admirabimur.» Idem Basilius in Regul. fuscus disp., Reg., 17: «Uti, inquit, optimus cor-

poris habitus, et coloris bonitas pugilem a ceteris distinguit; sic Christianum a ceteris secerat macilentia corporis, pallorque deflorescens, qui continentiae velut adjunctus est comes: indicio est enim Christi mandatorum vero pugilem esse, qui in infirmitate corporis adversarium suum in lucta prosternit; et quam potens sum in pietatis certaminibus, declarat convenienter verbis illis: Cum infirmor, tunc potens sum.»

S. Chrysostomus hic: «Castigo corpus meum, q. d. Multum sustineo laborem, ut sobrie vivam; si quidem intractabilis est cupiditas, ventris voracitas; verumtamen eam cohibeo, et non trado meipsum affectibus, sed affectus comprimo, et ipsam naturam multis sudoribus subjicio; haec autem dico, ut nemo a certando desperet pro virtute; nam laboriosum est. Quare, inquit, castigo et in servitute redigo; non dixit, Perdo et punio, non enim inimica caro est; sed, Castigo et redigo in servitute, quod Domini est, non hostis; magistri, non inimici; exercitatoris, non adversarii; ne forte cum aliis predicaverim, ipse reprobus inveniar. Quod si Paulus hoc finivit, cum talis esset praepceptor, et post praedicationem, et orbis terrarum susceptum patrocinium formidavit; quidnam nos dicemus?»

S. Hieronymus contra Jovinianum haereticum, S. Hieronymus de dilucidis ceteris in forma. lib. II: «Quod multi, inquit, acquiescunt sententiae tuae, o Joviniane, indicium voluptatis est; et pro magna sapientia deputas, si plures porci post te currant, quos gehennae succidiae (vel, ut alii legunt, succendio) nutrias. Basilides, magister luxuriae et turpissimorum complexuum, post tot annos in Jovinianum, quasi in Euphorbum, transformatus est, ut Latina quoque lingua haberet haeresin suam. Vexillum crucis, et praedicationis austeritas (notant haec Novantes) idololorum templa destruxerat. E regione luxuria penis, ventris et gutturis subvertere nititur fortitudinem crucis. Semper pseudoprophetae dulcia pollicentur, nec medicum placent. Amara est veritas, a qua eam praedicant, replentur amaritudine.»

Cassianus, lib. V. De Institut. remat., cap. xvii et seq: «Vis, inquit, audire verum athletam Christi, legitimo agonis jure certantem? Ego igitur, inquit, sic curro non quasi in incertum; sic pugno non quasi aerem verberans; sed castigo corpus meum et servituti subjicio, ne aliis predicans ipse reprobus efficiar. Vides ut in seipso, id est, in carne sua, colluctationum summam, velut in base quadam firmissima stauerit, et preventum pugilem in sola castigatione carnis, et in subjectione sui corporis collocarit?» Et aliquanto post repetitis haece Apostoli verbis, subdit: «Quod propriis ad continentiae labores et corporale jejunium atque afflictionem carnis pertinet; per hanc se pugilem quendam strenuum suae carnis esse describens, nec in vanum adversus eam ictus conti-

Et Gregorius de gula non frangenda;

Et S. Basilius de corpore castigando.

Idem Platonem in loco pestilenti elegit?

debetur dicitur ait S. Basilius.

S. Chrysostomus de castigando corpore.

S. Hieronymus de dilucidis ceteris in forma.

Prophetia dicitur pollicetur.

gentiae exercuisse designans, sed triumphum pugnae mortificatione sui corporis acquisisse: quo verberibus continentiae castigato, et caestibus juniorum eliso, victori spiritui immortalitatis coronam, et incorruptionis contulit palmam.» Et panis interjectis: «Sic pugnat, jejunium scilicet et afflictione...nali, non quasi aerem verberans, id est, in vanum ictus continentiae porrigens, per quos non aerem vacuum, sed illos spiritus qui in eo versantur, castigatione sui corporis verberabat. Qui enim licet: Non quasi aerem verberans, ostendit se tametsi non aerem vacuum et inanem, aliquos tamen in aere verberare.»

Porro non tantum ad libidinem, sed et superbiae omniaque vitia frangenda, et quasvis virtutes comparandas, castigandum esse corpus, docet S. Hieronymus, epist. 44 ad Celantiam: «Qui, ait, probabiliter ac scienter abstinentiae virtutem tenet, eo alligant carnem suam, quo animae frangant superbiae; ut quasi de quodam fastigio contemptus sui atque arrogantiae descendant ad implendam Domini voluntatem, quae maxime in humilitate perficitur. Idcirco a variis ciborum desideris mentem retrahunt, ut totam ejus vim occupent in cupiditate virtutum. Jamque minus jejuniorum et abstinentiae laborem caro sentit, ani-

ma esuriens justitiam. Nam et vas electionis Paulus, dum castigat corpus suum et in servitute redigit, ne aliis praedicans ipse reprobus inveniat, non ob solam, ut quidam imperiti praefant, hoc facit castitatem; non enim huc tantum modo, sed omnibus omnino virtutibus abstinentia opitulatur.»

Denique prisci illi sanctissimi in eremo patres studio perfectionis ita corpus castigarunt, ut pene videatur incredibile; Deoque id placuisse, patet ex vita eorum tam sancta, quam longeva et felici. Videre est Hieronymum in Vita S. Hieronionis, S. Pauli, S. Malchi; Athanasium in Vita S. Antonii, Theodoretum in Vita Simeonis Stylitis, qui 80 annos perpetuo noctu diuque sub dio stetit in columna, vix cibum, vix somnum capiens, aliorumque plurimum. Adeoque a viris prudentibus in Vita Sanctorum solerter observatum est, nullos pene Sanctos miraculis, et gastorum rerumque admirandarum gloria claruisse, nisi illos qui jejunium et vitae austeritate excelluerunt, quique corpus afflixerunt, aut a Deo morbis, vel ab hostibus et tyrannis tormentis et erumnis afflicti fuerunt; caeteros Sanctos qui communem vitam egertant, multum quidem sibi et Ecclesiae profuisse, sed miracula aut nulla, aut rara patrasse.

Exempla Sanctorum q. d. in castigando corpore illustres fuerunt.

S. Hieronionis vita clariorum virtutum miraculis.

CAPUT DECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Occasione agonis, in quo abstinentes riteque certantes praemiantur, inertes luxuriae dediti reprobandur et confunduntur, de quo egit in fine capituli praecedentis, digreditur hic Apostolus ad veterum Hebraeorum mores, concupiscentias et vitia, maxime idololatriam; punitionem pariter et reprobationem; ut horum exemplo doceat Corinthios, quam cavenda sint vitia et tentationes, maxime idololatria.

Hinc consequenter, vers. 18, descendit et redit ad idololatria, questionemque de eis, cap. viii, inchoatam absolvit; ac primo, docet eis non licere vesci, quatenus idololatria seu idolis immolata sunt: hoc enim esset immolationi et sacrificio idololatrio consentire, et profiteri idololatriam.

Secundo, vers. 22, docet non licere idololatriis vesci, ubi infirmiores hac re scandalizantur. Unde, vers. 31, adificationem maxime Corinthiis commendat, utque omnia in gloriam Dei, et salutem proximorum faciant.

1. Nolo enim vos ignorare, fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes mare transierunt: 2. et omnes in Moysae baptizati sunt in nube et in mari: 3. et omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, 4. et omnes eundem potum spiritalem biberunt (bibeabant autem de spiritali, consequente eos petra: petra autem erat Christus); 5. sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo, nam prostrati sunt in deserto. 6. Haec autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes malorum, sicut et illi concupierunt. 7. Neque idololatriae efficiamini, sicut quidam ex ipsis: quemadmodum scriptum est: Sedit populus manducare, et bibere, et surrexerunt ludere. 8. Neque fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, et ceciderunt una die viginti tria millia. 9. Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentaverunt, et a serpentibus perierunt. 10. Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore.

11. Hæc autem omnia in figura contingebant illis : scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines sæculorum devenerunt. 12. Itaque qui se existimat stare, videat ne cadat. 13. Tentatio vos non apprehendat, nisi humana : fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. 14. Propter quod, charissimi mihi, fugite ab idolorum cultura. 15. Ut prudentibus loquor, vos ipsi iudicate quod dico. 16. Calix benedictionis, cum benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Et panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? 17. Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus. 18. Videte Israel secundum carnem : nonne qui edunt hostias, participes sunt altaribus? 19. Quid ergo? dico quod idolis immolatum sit aliquid? aut quod idolum sit aliquid? 20. Sed quæ immolant Gentes, dæmoniis immolant, et non Deo. Nolo autem vos socios fieri dæmoniorum : non potestis calicem Domini bibere, et calicem dæmoniorum : 21. non potestis mensam Domini participes esse, et mensam dæmoniorum. 22. An æmulamur Dominum? Numquid fortiores illo sumus? Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. 23. Omnia mihi licent, sed non omnia aedificant. 24. Nemo quod suum est querat, sed quod alterius. 25. Omne quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. 26. Domini est terra, et plenitudo ejus. 27. Si quis vocat vos infidelium, et vultis ire : omne quod vobis apponitur, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. 28. Si quis autem dixerit : Hoc immolatum est idolis : nolite manducare propter illum qui indicavit, et propter conscientiam : 29. conscientiam autem dico non tuam, sed alterius. Ut quid enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia? 30. Si ego cum gratia participo, quid blasphemor pro eo quod gratias ago? 31. Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. 32. Sine offensione estote Judæis, et Gentibus, et Ecclesiæ Dei : 33. sicut et ego pro omnia omnibus placeo, non quaerens quod mihi utile est, sed quod multis : ut salvi fiant.

Vers. 1.

Certandum est post baptismum Christianis.

1. NOLO ENIM VOS IGNORARE, FRATRES; QUONIAM PATRES NOSTRI OMNES SUB NUBE FUERUNT. — Vox enim causam dat dictorum in fine cap. præcedentis, q. d. Ideo dixi post baptismum Christianis esse certandum in agone, ne reprobi fiant, et bravium amittant, quia sic Hebræi post typicum baptismum et escam celestem, scilicet manna, terram promissionis et bravium inertes per peccata amiserunt, et e sexcentis millibus soli Josue et Caleb terram promissam ingressi sunt. Cavete ergo vos, o Corinthii, ne pariter ob inertiam et vitam fidei et baptismi difformem cælo excludamini. Ita Chrysostomus et Anselmus. Argumentatur a typo seu figura ad rem figuratam (1).

(1) Hanc versuum 4-11 sensum statuit Alloli : Gratias spirituales quas accepistis, o Corinthii, ne vos vniuersos securos reddant, ita ut, iis confisi, peccata admittatis. Patres vestri sint in exemplum. Fuerunt sub nube, baptismum vestrum præfigurante, quatenus scilicet concupiscentia fontem sedet, illuminat mentem; mari Rubro salvi exierunt, sicut vos puri et sancti ex undis baptismi existitis; manducaverunt manna, vos Eucharistiam; potaverunt aquam de petra pluribus in locis, ita ut dicitur, petram illam eos esse comitantem (2), ut Beemmilurus, aquam de petra, Messie presentis et Israelitæ comitantis symbolo ac documento, vos sanguinem Christi potatis, ejus gratias quasi irrigati fuisse : cavete ergo, ne, sicut Israelitæ post tot beneficia Deo inobedientes,

PATRES NOSTRI. — Patres Judeorum, e quibus ego sum, et multi inter vos, o Corinthii.

SUB NUBE. — Nubes hæc fuit columna per diem obumbrans Hebræos ut nubes, per noctem lucens ut ignis, que eos duxit per desertum quadraginta annis arce incubans, et castra eorum præcedens, eaque protegens ab aestu, super castra universa se expandendo, cuius motor et quasi auriga erat angelus : de qua plura Exod. XIII. ET OMNES MARE (Rubrum, sive sinum Arabicum) TRANSIERUNT, — siccò pede, sine per virgam suam aquas percutiente et dividente.

2. ET OMNES IN MOSE BAPTIZATI SUNT IN NUBE ET IN MARI. — Exod. XIV. Nota transitum maris Rubri typum fuisse baptismi, in quo sanguine Christi rubricamur, et mergimus Aegyptios, scilicet peccata; Moses typus est Christi, nubes est Spiritus Sanctus æstim conceptiscentie refrigerans, nosque illuminans. Unde Theodoretus : « Illa, inquit, erant nostrorum typus : mare enim imitabatur piscinam seu lavacrum, nubes autem gratiam spiritus; Moses vero sacerdotem, virga autem crucem; Israel vero significabat eos qui baptizati

in deserto mortui sunt, ita et vos, hæc enim, imo majoribus gratias adiuti, reprobi sitis, si videlicet in fornicationibus aut idololatriam delabimini.

Vers. 1. Transitus enim Rubri typus fuit baptismi.

nantur; persequentes vero Aegyptii implebant figuram demonum; ipse autem Pharaon erat imago diaboli. »

Nota secundo : Pro in Mose, græce est et; in Mose, in Mosem, scilicet legislatorem, id est in legem Mosaicam, specie quadam baptismatis transendo mare, initiati sunt Hebræi; uti nos in Christum baptizamur, id est, Christo et Christianismo per baptismum initiatur et incorporamur. Unde Exod. XIV, subditur post transitum maris Rubri : « Crediderunt Lomino, et Moysi servo, » id est legislatori, « ejus. » Ita aliqui.

Verum baptismus noster non fuit typus baptismi Hebræorum in mari Rubro, sed contra Hebræorum transitus in mari fuit typus nostri baptismi. Adde, in hoc transitu Hebræos non esse initiatos legi Mosæicæ, imò nondum eam accepisse, sed postea in Sina.

Dico ergo simpliciter, in Mosem, id est in Mosem; enim sepe ponit Apostolus pro ÷. Jam « in Mose, » id est, ut Syrus, Chrysostomus, Theophylactus, « per Mosem, » duce Mose. Sensus itaque est, q. d. Omnes Hebræi per Mosem baptizati sunt spiritualiter et typice, seu typum gesserunt baptismi nostri, eo ipso quod cum viderunt per Mosem mare divisum, et primum Mosem mare transentem, ait Chrysostomus, etiam ipsi mari se credere ausi sunt; idque « in nube, » id est sub duatu et protectione nobis præsentis; « et in mari, » scilicet, in quo demersis Aegyptiis in signum futuri baptismatis, ab Aegyptiaca servitute in libertatem et vitam novitalem transibant, sicut nos per aquas baptismi transimus a servitute diaboli in regnum Christi. Ita Anselmus, Chrysostomus, Ambrosius, Theophylactus.

Ubi advertit cum Chrysostomo Scripturam nomen typi antiypum tribuere, et contra. Ita hic transitus maris Rubri vocatur baptismus, quia erat typus baptismi. Unde explicatur vers. VI : « Hæc, inquit, in figura facta sunt nostri. »

3. ET OMNES EANDEM ESCAM SPIRITALEM MANDUCAVERUNT. — « Eandem, » non nobiscum, ut vult Calvinus, quasi tam Christiani quam Hebræi non verum Christi corpus, sed typicum comedant.

Dices : S. Augustinus, tract. 23 in Joan., et S. Thomas explicant, « eandem » nobiscum. Respondeo : Intelligunt « eandem » analogice, quia Hebræi in signo recipiunt, quod nos re ipsa. Sed hoc est præter mentem Apostoli, qui intelligit « eandem, » non nobiscum, sed inter se, q. d. Omnes Hebræi tam boni quam mali comederunt eandem escam, id est idem manna. Patet ex textu et seq., ait enim : « Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo, » q. d. Licet omnes idem manna comederint, eandem aquam de petra biberint, tamen non omnes placuerunt Deo. Sicut ergo illi unum habuere baptismum, et unam escam spiritalem, uti et nos; et tamen non omnes salvi facti sunt, sed multi ex his perierunt : sic et verendum est ne multi ex nobis

Quomodo intelligendum eandem escam spiritalem manducaverunt?

perant, quamvis eandem inter nos Sacramenta communia habeamus. Ita Chrysostomus, Theophylactus, Anselmus et alii. Cum quibus advertit manna hic dici « escam spiritalem, » id est mysticam, sive typicam, quia manna erat typus et figura Eucharistiae. Sic aqua petra dicitur « potus spiritualis, » quia typus erat sanguinis Christi. Alii « spiritalem » interpretantur miraculosam, scilicet non vi naturæ, sed spiritu, puta Dei et Angelorum, productam. Tale enim fuit manna, de quo canit Psaltes : « Panem Angelorum manducavit homo, » Psal. LXXVII, 25.

Nota : Manna allegorice significat Christum in Venerabili Sacramento, ut patet Joan. VI, 49 et 50; maxime vero manna significat rem contentam et effectum sacramenti, ut fuse in citatum locum Joannis docet Chrysostomus, Theophylactus et Cyrillus. Unde et Apostolus hic ait : « Omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, et eandem potum spiritalem biberunt. » Quod de sacra cena etiam Calvinus accipit, dicitque manna fuisse typum corporis Christi. Ex quo recte colligas in Venerabili Sacramento vere esse carnem Christi, siquidem manna rei vere existentis, non autem chimerice fuerit symbolum; alioqui enim tam nos quam Judei escam spiritalem, id est carnem typicam et symbolicam, manducabimus, neque plus veritatis significatæ habebimus quam ipsi Judei. Imò longe minus. Manna enim sapidius erit nostro pane, et longe clarius representabat Christi corpus quam aridus panis. Consequentiam hanc, utpote claram, quidam nuper ex novo hoc grege Minister concessit. Sed quis non videt id repugnare et S. Scripturæ, et rationi? Lex enim nova præstantior est lege veteri; ergo et sacramenta nova præstant veteribus. Unde Apostolus ait : « Hæc in figura facta sunt nostri. » Res autem figurata sua figura nobilior est, sicut corpus sua umbra, ac homo sua imagine nobilior est : ergo Sacramenta legis novæ, et præsertim Eucharistia, quasi res figurata, nobilior esse debet Sacramentis legis veteris, ipsoque manna, quod tantum typus fuit et figura Eucharistiae nostræ. Rursus, Joan. VI, Christus disertissime corpus suum in Eucharistia præferit ipsi manna, vers. 48 et 59 : « Hic est panis, inquit, qui de celo descendit; » analogice, quia manducaverunt patres vestri manna, et mortui sunt : qui manducant hunc panem (scilicet divinam, consecratam, et transubstantiatam in corpus Christi) vivet in æternum. » Quod autem manna clarius representet corpus Christi, quam panis, quis non videt? id enim multis ostendi potest.

Unde nota secundo : Aptissime congruit manna cum corpore Christi in Eucharistia, illudque pulcherrime adumbravit. Primo, idem est color specierum Eucharistiae et manna. Secundo, sapor dulcis utriusque. Tertio, non nisi relictis ollis Aegyptiacis, et carnis voluptatibus invenitur, au sapit utrumque. Quarto, infidelibus avaris in

Quid sit hic manna? Aqua petra typus erat sanguinis Christi.

Manna allegorice quid significat?

Docetur ut veritas Eucharistiae.

Manna optime reperitur in Eucharistia.

Eucharistia cum manna comparatur in 14 analogis.

sostomus hie loquitur. Appello te, lector, qui sincero oculo, et aequa mente haec Chrysostomi verba legis: de manna, de agno paschali, aliave figura et typo haecine vera sunt? haecine de illis typis dixisset Chrysostomus? haecine de sua cena diceret Calvinus, Viretus, Zuingleus, aut alius ex eorum grege, quantumvis concionator facundissimus? Si ita auctorum sententias, Patrum dicta elevare et invertere licet, omnem fidem, omnem historiam, omnia eorum dogmata invertere, et plane in contrarium sensum torquere licebit. Denique haec omnia magis palebunt vers. sequentibus.

PANIS QUEM FRANGIMUS, NONNE PARTICIPATIO CORPORIS DOMINI EST? — Sensus est, communicatio vel esus panis, quem frangimus, communicat nobis ipsum Christum corpus, ut illud revera singuli in Eucharistia participemus.

Dices: Eucharistia hic dicitur panis, ergo non est caro Christi.

Respondeo: Panis hebraismo significat quemvis cibum, ut patet IV Reg. vi, 22 et 23. Sic Joan. vi, 31, manna, et vers. 41, ipse Christus vocatur panis: panis enim communis omnium et necessarius est cibus. Adde, non dici nude panem; sed, « panem quem frangimus, » id est Eucharisticum, sive transsubstantiatum, qui est corpus Christi, panis tamen speciem et operationem retinet. Ita omnes Patres et Doctores orthodoxi.

Nota: Christus tum alias, tum in ultima cena dicitur panem frangere et distribuere ex more Hebraeorum, apud quos paterfamilias mensae benedicens, discumbentibus convivis panem frangere ac cibos dividere solebat: habebant enim panes Orientales non panes elevatos, ut nos habemus, ita ut ad scindendum cultro esset opus; sed latos pinsebant, atque subtiles instar placentae, unde manibus eos frangebant, ut inter alios annotavit heterodoxus, licet Stuckius, lib. II Convivial., cap. III. Hinc in Scriptura frangere panem significat convivari, et fractio panis significat quodvis convivium, cenam, refectionem; et in novo Testamento appropriatur ad hoc, ut significet cenam et communionem Eucharistiae. Hinc frangere panem, est verbum ecclesiasticum et sacramentale. Unde Paulus hic Eucharistiam vocat panem quem frangimus, scilicet in Sacramento speciei corporis Christi frangentes et comedentes; et in sacrificio illas offerentes, sumentes et consucentes: de quo plura cap. seq., vers. 24.

17. QUONIAM UNUS PANIS, UNUM CORPUS MULTI SUMUS, OMNES QUI DE UNO PANE PARTICIPAMUS. — Ut, sicuti ex multis granis fit unus panis, ita ex multis fidelibus fiat unus panis sacer et vivus, puta unum corpus Christi mysticum, scilicet Ecclesia, non tantum generaliter et mystice, sed proprie et corporaliter, quia omnes realiter uniantur corpori Christi, cum eoque fiunt unam in Eucharistia, sicut cibus fit unum cum comedente. Hinc recte contra Novantes inferri potest:

Ergo idem corpus Christi omnes vere comedimus. Respondent ipsi, in Eucharistia omnes Christianos fieri unum, quia eundem panem sacramentalem, qui est typus corporis Christi, omnes manducant. Sed contra: Quis unquam de talibus convivis dicit quod fiant unum corpus, et unus panis, eo quod de eadem mensa et pane comedant? hoc enim falso et inepte dicitur: vere autem et recte dicitur de corpore Christi, quod idem numero omnes manducamus; maxime quia hic panis sacer, ut ait S. Augustinus, comestus non mutatur in nostram substantiam, sed nos potius in se transmutat, sibi que unit et similes facit, quod non facit panis communis. Unde Cyrillus Alexandrinus, lib. IV in Joan., cap. XVII: « Sicut, inquit, cerea miscetur cerea, et fermentum pani, sic et nos corpori Christi; » et Cyrillus Hierosolymitanus, catechesi 4: « In sacra communione, inquit, fit in Eucharistia unus comestus panis et consanguineus Christi; » quia in ea et concorporatur, et divinitali, et omnipotentiae ejus realiter commiscetur. Idem asserit Irenaeus, lib. IV, cap. XXXV; Hilarius, De Trinit., lib. VIII, Chrysostomus hic.

Haec de causa a Patribus Eucharistia dicitur communio, quia realiter omnes uni corpori Christi, ita ut in eo, et eum eo omnes unum sint, q. d. Communio, id est, communis unio fidelium, qui edendo idem corpus Christi verum in Eucharistia, unum corpus Christi mysticum, id est una Ecclesia, efficiuntur. Ita ex S. Augustino Beda. Unde et Concilium Tridentinum, sess. XIII, cap. viii, ait: « Hoc Sacramentum (Eucharistiae) est signum unitatis, vinculum charitatis, pacis et concordiae symbolum; » quia nimirum singulari modo significat et perficit unitatem corporis Christi, scilicet fidelium Ecclesiae. Hinc etiam infantibus olim dabatur Eucharistia post baptismum, ut perfecte incorporarentur Christo: nam, ut ait Christus, Joan. vi, 53: « Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in eo. » Denique haec de causa Eucharistia a S. Dionysio dicta est « synaxis, » id est congregatio, eo quod solerent fideles congregari in Ecclesiam ad sumendam Eucharistiam; imo Tertullianus, lib. De Oratione, cap. u. t., ait solvendum esse orationem corpore Domini accepto. Unde cap. seq., vers. 20, ait Apostolus: « Convenite vobis in unum, jam non est Dominica cenam manducare. » Licet enim Ecclesia per fidem et baptismum fiat corpus Christi, magis tamen realiter et proprie fit ipsum corpus Christi in Eucharistia.

Obijciant haeretici, ergo soli boni et iusti sunt partes et membra Ecclesiae, quia Apostolus dicit: « Panis unus omnes sumus; » atqui panis fit ex granis triticis, non ex paleis: ergo et Ecclesia conflatur ex iustis, et non ex iniustus: iusti enim sunt grana, iniusti sunt paleae.

Respondeo primo: Nego consequentiam, quia similitudo non per omnia similis esse debet.

Corpus Christi non illi unit, de cuius triticis.

In Eucharistia unus comestus panis et consanguineus Christi.

Quid dicitur communitio?

Quam olim triticis post baptismum dicitur Eucharistia?

Quam Eucharistia vocatur synaxis?

Refertur obiectio haereticorum.

Secundo, nego antecedens, quia saepe paleae, arenae, lentes miscetur tritico, et cum eo conflant panem. Unde Apostolus, cap. xi, 29, ait etiam malos de hoc pane edere; atqui hic ait omnes qui de hoc pane participant, esse unum corpus Christi, quod est Ecclesia: ergo et mali, qui hunc panem comedunt, sunt de Ecclesia. Vide S. Cyrilianum, lib. I, epist. 6 ad Magnum.

18. VIDETE ISRAEL SECUNDUM CARNEM: NONNE QUI EDUNT HOSTIAS, PARTICIPES SUNT ALTARIS (1)? — Altaris, id est, victimae in altari oblatae: altare enim ponit pro sacrificio quod in altari offertur; est metonymia. Haec omnia eo spectant, ut probet Apostolus non esse comedenda idolothyta, sensusque est: Videte, o Christiani Corinthii, carnalis Israelitas: nonne ipsi dum comedunt hostias Deo oblatae, censentur participes esse sacrificii in altari Deo oblato, et consummare ipsum sacrificium, ac per hoc quodammodo sacrificare? q. d. Eodem modo qui comedunt de pane Eucharistico, participes sunt sacrificii Eucharistici; et qui comedunt idolothyta, participes de sacrificiis idololatriis, illaque consummant, ac per hoc quasi sacrificant, eos qui vescuntur idolothytis, censentur sacrificii idolorum, et quasi tacite sacrificare idolis. Ita Patres.

19. Quid ergo? dico quod idolis immolatum sit aliquid? aut quod idolum sit aliquid? — q. d. Minime: idolum enim, et consequenter idolothythum, nihil est, nihil habet numinis vel virtutis, ut dixi cap. viii, vers. 4.

20. SED (dico quod ea) QUE IMMOLANT GENTES, DEMONIS IMMOLANT, ET NON DEO. NOLO AUTEM VOS SOCIOS FIERI DEMONIORUM. 21. NON POTESTIS CALICEM DOMINI BIBERE, ET CALICEM DEMONIORUM; NON POTESTIS MENSE DOMINI PARTICIPES ESSERE, ET MENSE DEMONIORUM. — Mensa, sacrae scilicet, id est altaris, quae est quasi mensa Dei, in qua Deus quasi convivatur nobiscum, ut dixi Levit. i, et patet Malachia i, 12. Ita Ambrosius, Anselmus et Concilium Tridentinum, sess. XXII, cap. i, ubi ex hoc loco docet Eucharistiam esse sacrificium.

De ea enim Apostolum agere, non de sacrificio crucis, patet primo, quia crucis victimam transit, et jam dicitur desit: hic autem agit Apostolus de sacrificio, cuius Corinthii in dies erant participes.

Secundo, ex voce « panis et mensa Domini, » id est altaris: ubi enim est altare, ibi est et sacerdos et sacrificium; haec enim tria sunt correlativa. Si ergo Corinthii habebant altare, habebant et sacrificium: utique non aliud, quam Eucharistia.

Tertio, « calix Domini » non aliud significat

(1) Allo Paulus utitur exemplo, ut ostendat, Christianos qui Gentium sacris epulis interessent, in societatem venire culus idololatriae. Ad id ex secundo carne, et distinguit Judaeos nondum ad Christum conversos a Christianis ex Judaeis, seu Israelitis xxix riviis, id est secundum spiritum.

quam calicem Domino sacrificium: nam « calix calicis demoniiorum » non alius est quam is oblatas et sacrificatus.

Quarto, ex ipsa comparatione et argumentatione Apostoli, quae talis est: sicut Iudei comedentes victimas pacificas, participant et consentiunt earum sacrificio, in altari Deo oblato; ita et idolothyta comedentes in idolo, participant et consentiunt eorum sacrificio, in altari demoniobus oblato: sic et Christiani Eucharistiam sumentes, participes sunt sacrificii Eucharistici, et per sacerdotem Deo Eucharistiam sacrificant; ac consequenter indecens omnino est ut idem demoni sacrificent, hoc ipso quo idolothyta participant, quasi partem et consumptionem sacrificii idololatrii. Nemo enim potest sacrificare Deo simul et demoni. Ita S. Augustinus, lib. I Contra advers. legis et prophet., cap. xix, tom. VI; Chrysostomus in Morali, Anselmus, et innumi Theophylactus, Oecumenius, Ambrosius, Theodoretus. Diserte vero idipsum docet, multisque exemplis eorum, qui postquam idolothyta comedisent, accedentes ad Eucharistiam a Deo puniti sunt, confirmat S. Cyrilianus, serm. De Lapsis, additque: Non ferret terrensus Imperator aliquem ex militibus suis per fugam in castris adversariorum agere, quanto minus permitat Deus, ut sui accedat ad epulas demoniorum?

Nota primo: Post sacrificium peractum transferebantur ex altari mensae idoli carnes illi immolate, ad mensam hominum, juxta altare vel templum positam, ut ex iis comederent illi, qui eas obtulerant, cum suis amicis et invitatis. Solebant enim sacrificia et festa epulo hoc sacro claudere. Sic Eneid. VIII post sacrificium Evandrum et Aeneam fecisse, docet Virgilius dicens:

Tunc lecti juvenes certatim, araque sacerdos Viscera tota ferunt taurorum, oneratque crastina Dona laboratae Cereris, Bacchomque ministrant: Vescitur Aeneas, simul et Trojanae juvenes Perpetui tergo bovis, et lastribus exilis.

Sacrificia et festa olim epulo clauderantur.

Sic et Iudei de sacrificiis quae obtulerant, comedeant in atrio ante templum, ut patet I Reg. ix, 13 et alibi. Sic et Christus sacrificium Eucharisticum, ejusdem epulo et distributione inter Apostolos conclusit: hinc et in primitiva Ecclesia omnes fideles in Missa communicabant, ut sacrificii participes fierent, illudque hoc epulo clauderent. Rursus Gentiles, qui offerebant et immolabant victimas idolis suis, post sacrificium ex eis participes, id est partes, secum domum asportabant, ut eas domesticis distribuissent, et ad amicos transmitterent, sique absentes sacrificii participes facerent, ut ex Herodoto et aliis docet Giralduus De Divis Genitium, in fine operis. Pari modo Christiani tempore persecutionis, Eucharistiam domum deferabant, ut ad absentes mittebant, in symbolum amicitiae et communionis, utque eos sacrificii participes

Quare olim epulos habebant communicantes in Missa?

Quare olim Christiani ad absentes mittebant in symbolum amicitiae et communionis, utque eos sacrificii participes

gratias ago. » Hinc colligitur veterum morem fuisse, ut ante mensam illi benedicerent, et post eam Deo gratias agerent, qua de re plura dicam I Theoph. cap. iv, vers. 4 et 5.

31. SIVE MANDUCATIS, SIVE BIBITIS, SIVE ALIUD QUID FACITIS : OMNIA IN GLORIAM DEI FACITE. — Consilium hoc est, non præcepti : nec enim tenemur omnia actu, imo nec virtute, in Dei gloriam facere, licet id valde pium sit. Simili modo cap. xvi ait : « Omnia vestra in charitate fiant. » Secundo, si quis præceptum esse velit, cum Anselmo, Ambrosio et Cajetano de aptitudine et habilitate exponat, q. d. Ita manducate, bibite, omniaque vestra ita facite, ut apta et habilia sint ad gloriam Dei promovendam, scilicet ut talia sint, ex quibus glorificari possit Deus, nemo offendi, nec Dei gloria lædi; sed potius omnes edificari, et consequenter Dei gloria celebrari et propagari. Et secundum hic aptius esse, patet ex precedentibus, ubi agitur de vitando scandalo. Unde et sequitur : « Sine offensione estote Judæis, et Gentilibus, et Ecclesiis Dei. » Opponit enim Paulus gloriam Dei glorie demonum, cui serviunt qui idololatra comedunt in honorem idoli, vel cum scandalo proximorum; cum e contrario glorie Dei serviant, qui idololatrias abstinent, eaque manducant et agunt, quæ Dei honorem et cultum, salutemque proximorum juvant et promovent.

Aliter S. Thomas, I II, Quæst. C, art. 40, ad 2, respondet præceptum esse, ut aliquando homo se et omnia sua in genere referat ad Dei gloriam, quasi ad ultimum finem. Verum Apostolus hic non de uno aut altero actu, sed de eo quod continuo et semper facere oportet, loquitur.

Tertio, plenior sensus erit, si exponas, q. d. Ita studiosè Dei gloriam promovete in omnibus (quod est consilium). « Omnia caveatis, ne quid faciatis quod glorie Dei adversetur, aut scandalum in idololatorum comestione (ad hanc enim proprie respicit) aut alia re detis, quo Deus vituperetur, quod est præcepti. Licet enim sit affirmativum hoc dictum et consilium Apostoli, tamen negativum præceptum includit. Unde non sequitur hinc omnia infidelium opera esse peccata, eo quod non faciatis ea ad gloriam Dei veri, utpote quem ignorant : quia, ut dixi, omnia sua

opera facere, actaque ea referre ad Dei gloriam, non est præcepti, sed consilii.

Moraliter hinc Tertullianus, lib. De Corona Militis, et S. Hieronymus, ad Eustochium, asserunt, moris tunc fuisse apud Christianos, ut initio operis cujusque se signarent cruce, quasi dicerent : Hoc opus fiat ad gloriam Dei in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Quarit S. Basilius in Reg. brevior., Reg. 196, Quomodo quis manducat et bibit ad gloriam Dei? Respondet, si beneficiorum Dei memor, ita animo et corpore sit compositus, ut non tanquam securus omnino manducet, sed ut qui inspectorem habeat Deum, et si proponat, non ut ventris mancipium voluptatem manducare, sed ut operarius Dei, ut vires habeat ad fortius ei serviendum, et opera ac mandata Christi exequendum : hoc est (ut brevissime dicam), si comestionem et potum referat ad laudem Dei, non querens cibi voluptatem, sed ordinans eam et offerens ad Dei gloriam, quod sane facere et consuescere decet omnes, non tantum Religioso, sed et Christianos verosque Dei cultores. Quare pulchre idem Basilius, hom. in Julittam Martyr., citans hunc Apostoli locum : « Sive comeditis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia ad gloriam Dei facite, » ita nos hortatur : « Accumbens mense, ora : esitans panem, largitori gratiam rependito : bibis vinum, memento ejus qui illud tibi dedit ad lictitiam et infirmitatum solamen : tunica indueris, gratias agito benigno datori : suspicis in eolum et siderum pulchritudinem, prociide Deo, et cole eum qui cuncta hæc in sapientia condidit. Pari modo, oriente sole et occidente, in somno et vigilia, Deo gratias age, qui hæc omnia ad tum commodum creavit et ordinavit, ut creatorem agnoscas, ames et laudes. »

33. SICUT ET EGO PER OMNIA OMNIBUS PLECO, — id est placere conor et salago, ut omnes edificentem, neminem offendam et scandalizem; licet actu nonnullis vel ignaris, vel æmulis, vel perversis displiceam. « Placeo » enim significat hic actum inchoatum, sive studium placeendi, juxta Can. 32. Unde explicans subdit Apostolus : « Non querens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant. »

scrip-
ta.

Christi-
ni enim
in his-
to opus
se cruce
signa-
bant
enim
Quomodo
quis pla-
cet
Deum
ad glo-
riam Dei?

Palchro
S. Ba-
silius
docet
quomodo
in parti-
culari
omnis ad
Dei hon-
orem
sint fa-
cienda?

Vers. 33.
Placeo,
id est
placere
conor.

CAPUT UNDECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Quæritur **Transit Apostolus a secunda questione de idololatriis ad tertiam questionem principalem, de velamento mulierum.** Quæsierant enim Corinthii a Paulo, an mulieres Christianæ essent velandæ, necne? Respondet hic Paulus eas debere caput velare, maxime dum publice orant, idque probat quoque rationibus. **Prima est, vers. 5 et 14, quia hoc exigit honestas et verecundia muliebris.** Secunda, vers. 7 et seq., quia subdita sunt viris. **Tertia, vers. 10, quia si nudo capite prodeant, offendent angelos.** Quarta, vers. 15, quia natura dedit illis comam pro velamine. **Quinta, vers. 16, quia hæc est Ecclesiæ consuetudo.**

Altera parte capituli, vers. 17, agit de cæna Eucharistica, carpitque in ea abusum, quod scilicet in agone sive cæna communi divites excluderent pauperes, et seorsim quisque cum suis genio et ebrietati indulgeret. Unde, vers. 23, recenset Eucharistia a Christo institutionem, et scelus ac penam indignæ ad illam accedentium, jubetque ut prius quisque seipsum probet, antequam accedat.

1. Imitatores mei estote, sicut et ego Christi. 2. Laudo autem vos, fratres, quod per omnia mei memores estis : et sicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis. 3. Volo autem vos scire quod omnis viri caput Christus est : caput autem mulieris, vir : sicut vero Christi, Deus. 4. Omnis vir orans, aut prophetans velato capite, deturpat caput suum. 5. Omnis autem mulier orans, aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum : unum enim est ac si decalvetur. 6. Nam si non velatur mulier, tondeatur. 7. Vir turpe est mulieri tonderi, aut decalvari, velet caput suum. 7. Vir quidem non debet velare caput suum : quoniam imago et gloria Dei est, mulier autem gloria viri est. 8. Non enim vir ex muliere est, sed mulier ex viro. 9. Etenim non est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum. 10. Ideo debet mulier potestatem habere supra caput propter angelos. 11. Verumtamen neque vir sine muliere, neque mulier sine viro, in Domino. 12. Nam sicut mulier de viro, ita et vir per mulierem : omnia autem ex Deo. 13. Vos ipsi judicate : decet mulierem non velatam orare Deum? 14. Nec ipsa natura docet vos, quod vir quidem si comam nutriat, ignominia est illi; 15. mulier vero si comam nutriat, gloria est illi, quoniam capilli pro velamine ei dati sunt. 16. Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. 17. Hoc autem præceptio : non laudans quod non in melius, sed in deterius convenitis. 18. Primum quidem convenientibus vobis in Ecclesiam, audio scissuras esse inter vos, et ex parte credo. 19. Nam oportet et hereses esse, ut et qui probati sunt, manifesti fiant in vobis. 20. Convenientibus ergo vobis in unum, jam non est Dominicam cænam manducare. 21. Unusquisque enim suam cænam præsumit ad manducandum. Et alius quidem esurit, alius autem ebrius est. 22. Numquid domos non habetis ad manducandum et bibendum? aut Ecclesiam Dei contemnit, et confunditis eos, qui non habent? Quid dicam vobis? Laudo vos? in hoc non laudo. 23. Ego enim accepi a Domino quod et tradidi vobis, quoniam Dominus Jesus in qua nocte tradebatur, accepit panem, 24. et gratias agens fregit, et dixit : Accipite, et manducate : hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur : hoc facite in meam commemorationem. 25. Similiter et calicem, postquam cænavit, dicens : Hic calix novum testamentum est in meo sanguine. Hoc facite quotiescumque bibetis, in meam commemorationem. 26. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat. 27. Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini. 28. Probet autem